

slovníku vznikajú za účasti dospelých a pod ich vplyvom tak, že skomolený tvar, buď ako náhodný zhluk hlások alebo pokus o vyslovenie slova, dospelí opakujú, a tým ho v podvedomí dieťaťa upevňujú, pričom slovo je nositeľom istého významu, ktoré mu dieťa dáva za asistencie dospelých. Domnievame sa, že tento názor nie je celkom správny práve v hodnotení tých „skomolených tvarov“. Také slová ako *lietadlista* (letec), *vrchnák na šaty* (vešiak), *tatine papuče* (tatove), *vyjú* (vedia), *povjú* (povedia) nevznikli ako náhodný zhluk hlások alebo ako pokus o vyslovenie počutého slova. Hoci vznikli už na základe istého materiálu, ktorý v jazyku existoval, a ich „život“ v slovníku dieťaťa bol, je a bude isto ovplyvňovaný dospelými, sú vzhľadom na naše chápanie tvorivosti ako vzťahu subjektu a objektu nepochybne tvorivé.

7. Záverom chceme konštatovať, že opis problematiky nepovažujeme za dokončený. Naše poznatky však zatiaľ môžeme zhrnúť do nasledovných konštatovaní:

– Opisanie slovnej zásoby detí a dospievajúcej generácie patrí k málo spracovaným miestam v slovenskej odbornej literatúre. Parciálne, z uhla pohľadu teritoriálneho a sociálneho nárečia, sa detskej lexiky dotkli práce F. Buffu (1984) a P. Ondrusa (1977).

– Nástojčivo proklamovaná potreba rozvíjania slovnej zásoby detí nie je možná bez jej dokonalého poznania. Málo však poznáme slovnú zásobu, s ktorou deti vstupujú do základnej školy, ako aj to, ako sa lexika rozvíja v jej jednotlivých ročníkoch. Práce R. Brabcovej (1987), Z. Nováka – J. Pstružinovej (1982), M. Kalu – M. Benešovej (1989), L. Maršálovej (1982) analyzujú síce jazyk starších žiakov, ale aj pre predškolský vek a mladší školský vek naznačujú nevyhnutnosť skúmať bezprostrednú živú detskú reč a živú komunikáciu.

#### Literatúra

BILČIKOVÁ, J.: Aktivita, samostatnosť a tvorivosť na 1. stupni ZŠ. Bratislava, SPN 1984.

BRABCOVÁ, R.: Mluvený jazyk v teorii a praxi. Praha, Univerzita Karlova 1987. 158 s.

BUFFA, F.: O detskej lexike v severošarišských nárečiach. In: Nové obzory. Spoločenskovedný zborník východného Slovenska. 26. Red. I. Michnovič. Košice, Východoslovenské vydavateľstvo 1984, s. 239–248.

ČUKOVSKIJ, K.: Od dvoch do piatich. 3. vydanie. Bratislava, Mladé letá 1981. 429 s.

ĎURÍČ, L.: Psychológia a škola VIII. Psychologické otázky rozvíjania myslenia žiakov. Bratislava, SPN 1981. 216 s.

ĎURÍČ, L.: Psychológia a škola IX. Naša škola a rozvoj tvorivého myslenia žiakov. Bratislava SPN 1984. 212 s.

ĎURÍČ, L.: Tvorivé myslenie a psychológia. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1990. 157 s.

HLAVSA, J.– JURČOVÁ, M.: Psychologické metódy zisťovania tvorivosti. Bratislava, Psychologické a didaktické testy, n.p. 1978. 264 s.

HLAVSA, J.: Psychologické základy teórie tvorby. Praha, Academia 1885. 356 s.

HLAVSA, J.: Psychologické metódy výchovy k tvorivosti. Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1986. 189 s.

JURČOVÁ, M.: K hodnoteniu tvorivosti žiakov v samostatných písomných prácach v slovenskom jazyku v gymnáziách. Slovenský jazyk a literatúra v škole, 33, 1986/87, č. 2, s. 36–40.

KALA, M. – BENEŠOVÁ, M.: Písomný a mluvený prejav žáků základní školy. Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1989. 480 s.

MARŠÁLOVÁ, L.: Psycholingvistická analýza vývinu lexiky. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1982. 216 s.

MISTRÍK, J. a kol.: Encyklopédia jazykovedy. Bratislava, Vydavateľstvo Obzor 1993. 513 s.

NOVÁK, Z. – PSTRUŽINOVÁ, J.: Verbální složka intelektové schopnosti žáků. Praha, Academia 1982. 112 s.

OHNESORG, K.: Naše dítě se učí mluvit. 3. vydanie. Praha, SPN 1976. 67 s.

ONDRUS, P.: Sociálne nárečia na Slovensku. Argot slovenských detí. Bratislava, SPN 1977. 248 s.

PACHSOVÁ, J.: Reč v raném dětství. Brno, Univerzita J. E. Purkyně 1978. 171 s.

SOLLÁROVÁ, E.: Výsledky aplikácie programov tvorivosti u žiakov ZŠ. Psychológia a patopsychológia dieťaťa, 20, 1985, č. 2, s. 159–169.

STEJSKALOVÁ, M.: K analýze verbálnej kreativity na prvom stupni základnej školy. – In: Všeobecné a špecifické otázky jazykovej komunikácie. 2. Red. P. Oďaloš – V. Patráš. Banská Bystrica, Pedagogická fakulta 1991, s. 282–290.

STEJSKALOVÁ, M.: Psycholingvistická analýza riešenia divergentných úloh. In: Sociolingvistické a psycholingvistické aspekty jazykovej komunikácie. Komunikáty z 2. medzinárodnej vedeckej konferencie konanej v Banskej Bystrici 6.–8. 9. 1994. Zost. V. Patráš. Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela 1996, s. 173–183.

ZELINA, M.: Možnosti rozvíjania tvorivosti na hodinách slovenského jazyka v 5.–8. ročníku. Slovenský jazyk a literatúra v škole, 34, 1987/88, č. 1, s. 14–18.

ZELINA, M. – BUGANOVÁ, Z.: Rozvoj tvorivého myslenia žiakov na hodinách slovenského jazyka v 3. a 4. ročníku základnej školy. Psychológia a patopsychológia dieťaťa, 18, 1983, č. 3, s. 233–244.

ZELINA, M. – JAŠŠOVÁ, E.: Tvorivosť – piata dimenzia. Bratislava, Smena 1984. 208 s.

ZELINA, M. – ZELINOVÁ, M.: Rozvoj tvorivosti detí a mládeže. Bratislava, SPN 1990. 136 s.